
POLGÁRI JOG

Főszerkesztő:

Dr. MESZLÉNY ARTUR

Szerkesztők:

Dr. BECK SALAMON

Dr. VARANNAI ISTVÁN

Ügyvédi tisztesség és kari tekintély.*

I. Bevezetés.

A mindennapi élet kényszerű kenyérküzdelmében szomoruan kell látnunk, hogy sorainkban egyre többen akadnak olyanok, akik a magyar ügyvédi etika iratlan törvényeivel szembe kerülnek és akik a jogkeresés harcában a fehér keztyű használatát többé nem tartják kötelezőnek. Hogy ez a probléma nem új és hogy az ügyvédség mai helyzete, mai rendszere sürgős orvoslást igényel, hogy az ügyvédség régi tekintélye veszendőben van, ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy ezek a kérdések ma már a komoly ügyvédi közvéleményt és a szakajtót is egyre jobban foglalkoztatják. Azt hiszem, elég ennél a kérdésnél, ha utalok dr. *Szilágyi* Artur Károlynak a múlt évben az Ügyvédi Körben megtartott rendkívül tanulságos és mélyen szántó előadására,** amellyel az ügyvédség gazdasági helyzetéről döbbenetes adatokat szolgáltatott, továbbá dr. *Beck* Salamonnak nemrégiben ugyanott tartott élvezetes és értékes előadására, ugyszintén azokra az igen tartalmas hosszabb-rövidebb értekezésekre és cikkekre, amelyek *Vargha* Ferenc, dr. *Pollák* Illés, dr. *Kramer* Emil, dr. *Scheffer* Adorján, *Almási* Antal, dr. *Varannai* István és dr. *Wolff* Ernő tollából az elmúlt két év folyamán szaklapjainkban megjelentek.

Az etikai dekadenciával, a régi tradíciók és a morális ideálok tisztéletének csökkenésével természetesen szükségképen együtt jár a kari tekintély süllyedése, mert bár elcsépelet szólás, de mindenkor örök igazság marad, hogy az a testület, mely önmagát meg nem becsüli és amely az oda nem való elemeket, a salakot önmaga ki nem veti magából, mástól sem várhat tisztéletet.

Dr. *Szilágyi* Artur Károly a Polgári Jog 1926. évi 3—5. számaiban nyomtatásban is megjelent már idézett előadásában

* Felolvasta szerző az Ügyvédi Kör és az Országos Ügyvéd-szövetség 1927 március 23-án megtartott együttes ülésén.

** Megjelent a Polgári Jog 1926. évi 3—5. számában.

az etika terén, a kari tekintély helyreállítása szempontjából általa szükségesnek vélt orvosszereket részletesen fel is sorolja.

Szerinte az ügyvédi karnak, vagy legalább is a budapesti ügyvédeknek 60%-a nem végez ügyvédi munkát, hanem ügynökösködést folytat, kijárással foglalkozik, szóval olyan foglalkozást űz, mely a magasabb etikai felfogás és a ma érvényben levő ügyvédi rendtartás (Ü. R. 10. §.) szerint az ügyvédi hivatással és az ügyvédi állás tekintélyével össze nem fér. Hogy ez az állapot a kari tekintély emelésére nem alkalmas, ezt azt hiszem, nem kell hangsúlyoznom.

II. Történeti visszapillantás.*

A magyar ügyvédség történetének lapjait forgatva, azt kell látnunk, hogy az ügyvédi tekintély időnként jelentkező súlyyodései és az ezzel együtt járó ügyvédelles felfogás korunk történetében nem új jelenség. A vonatkozó törvények szavaiból azt láthatjuk, hogy a különösen eleinte tulságosan szabad és még csak különösebb képesítéshez vagy előfeltételhez sem kötött ügyvédi pálya tág lehetőségeivel és nagy szabadságával már a legrégebb korban is akadtak, akik visszaéltek.

A magyar ügyvédség történetirója, *Kun László* 1895-ben megjelent művében (A Magyar Ügyvédség története) ezekről a törvényekről a következőket írja: „Nem volt ezen törvényekben a legkisebb nyoma sem az ügyvédi eskü fontossága elismerésének, e nemes hivatás iránt való méltányosságnak és megtisztelő bizalomnak; sőt csaknem mindnyájában azon fellevés uralkodott, hogy az ügyvéd már hivatalánál fogva hitelt és bizalmat nem érdemlő és ezért szigorú rendeletekkel korlátozandó perféreg.”

A magam részéről *Kun László*nak ezzel a megjegyzésével nem érthetek egyet, mert úgy érzem, hogy habár ezek a rendelkezések tényleg azt látszanak igazolni, hogy ilyen szigorú szabályokra valóban szükség volt és hogy ilyen visszaélések már ebben az időben is előfordultak: mégis hasonló rendelkezések az ügyvédek iránti bizalom emelése céljából, a becsületes munkát végző ügyvédek tekintélyének emelése érdekében feltétlen szükségesek voltak. Szerintem épen az mutatja a magyar törvényhozás fejlett jogi érzékét, hogy már a közepkorban megveti egy kodifikált ügyvédi etika alapjait, amit az oly sokszor magasztalt angol solicitorok a kari tekintély megóvása és emelése céljából, — amint fentebb látjuk, még ma is csak sürgetnek.

Az ilyen szigorú etikai és fegyelmi szabályok ugyanis csak emelik a becsületes munkát végző kar tekintélyét és ezért csodálkozni legfeljebb csak azon lehet, hogy akadnak becsületesen gondolkodó ügyvédek, akik elfogultságukban az ilyen szabályokban kari sérelmet látnak. Vajjon jutna-e valaha eszébe a magyar bírának kari sérelmet látni abban, hogy tör-

* V. ö. *Kun László*: A magyar ügyvédség története. 1895.

Dr. *Králik Lajos*: A magyar ügyvédség. Franklin-Társulat,

vényeink a legrégibb időtől kezdve is a bírák esetleges visszaéléseire ugyancsak drákói rendszabályokat statuálnak.

Amit ezekben az ímént idézett régi szabályzatokban mai szemmel nézve hibáztatni lehetne, ez legfeljebb csak az, hogy az ügyvédi visszaélések feletti bíráskodás, abban az időben, — megfelelő kari vagy kamarai szervezet hiányában a rendes bíróságok hatáskörébe tartozott. Az is kétségtelen, hogy a mai szemmel olvasva ezeket a szigorú fegyelmi szabályokat, ezekben nem egy naivitást és anakronizmust találunk, azonban tagadhatatlan, hogy pl. az 1655. évi 61. t.-c.-nek az a rendelkezése, mellyel az országgyűlési tagok ügyvédi működését inkompatibilisnek tekinti, olyan fejlett és magas etikai felfogásra vall, amelyet ma is hiába kell keresnünk és sürgetnünk. Ugy érzem tehát, hogy éppen ezek a Kun László által perhorreszkált szigorú fegyelmi és büntetőjogi szabályok és az ezekben megnyilatkozott magas etikai felfogás tették lehetővé azt, hogy a becsületes munkát végző régi magyar ügyvédek nemcsak hazánk történetében, hanem egész Európaszerte is oly rendkívüli tekintélyre és hírnévre tettek szert és amint a hazánk történetéből megállapítható, mindenkor oly rendkívül előkelő pozíciót töltöttek be.

A magyar ügyvédség történetében forduló pontot jelent *Mária Terézia* uralkodása, aki 1769-ben királyi rendelettel új ügyvédi rendtartást bocsát ki.

Mária Terézia rendelete az ügyvédi képesítést az *ügyvédi vizsga* letételéhez köti. A vizsgálatra csak azok bocsáthatók, akik jogi tanulmányaikat elvégezték, feddhetetlen előéletüket erkölcsi bizonyítvánnyal igazolják, egyben pedig igazolják azt is, hogy „valamely köztisztviselésben (ahová az ügyvédi tiszttség is számítatik) alkalmazott férfiunál“ a törvénykezési gyakorlatot elsajátították. Az ügyvédi vizsgát vagy a kir. tábla, vagy a báni tábla arra kijelölt tagjai előtt, vagy pedig valamely kerületi tábla közülésén kellett letenni aszerint, hogy az illető jelölt a kir. és báni táblánál, vagy pedig a megyékben, szabad kir. városokban, vagy a kerületi táblánál óhajtott-e ügyvédkedni. Amint ebből látjuk tehát, téves azoknak a felfogása, akik azt állítják, hogy a magyar ügyvédi képesítés mindenkor egységes volt, mert ime az ügyvédségnek Pollák Illés által újabban szorgalmazott *bífurkációja* már Mária Terézia ügyvédi rendtartásában is szerepel.

Megismétli a rendelet a korábbi törvényekben már meg nyilvánult azt a figyelmeztetést is, hogy az ügyvédek az ügyek vitelénél a lehető legnagyobb rövidsége törekedjenek és egyben felhívja a bíróságokat és vármegyéket, ügyeljenek arra, hogy egy ügyvéd sem vállaljon el több ügyet, mint amennyit becsülettel el bír látni. Ha tehát valamely bíróság úgy találná, hogy az ügyvédek több ügyet vállalnak, mint amennyit vinni képesek és az elvállalt ügyeket nem látnák el helyesen, ugy komoly megintés előre bocsátása mellett ezeket az ügyeket „nem kevésbé bölcs, mint igazságos megfontolással“ bizonyos számú ügyek vitelére korlátozzák. Jelentést kér egyben a rendelet az egyes bíróságoktól és vármegyéktől, hogy véleményük szerint az egyes bíróságoknak és vármegyéknek hány ügyvédre lenne

szükségük és hogy az ügyvédek számát az előforduló perek arányához képest minő számban vélnék megállapítandónak. (Első jelentkezése a *numerus clausus* gondolatának!)

Mária Teréziának most ismerteget rendeletére a kir. kurián és a kir. báni táblán működő ügyvédek feliratot intéztek a táblához, amelyben orvoslást kérnek a kir. rendelettel kibocsátott ügyvédi rendtartásnak egyes általuk vélt sérelmes rendelkezései ellen. Figyelemreméltó körülménynek tartom azt, hogy a feliratot előterjesztő ügyvédek nem panaszkodnak a rendeletnek Kun László által kiolvasni vélt „ügyvédelles hangja“ ellen, mert bizonyára maguk is érzik, hogy az ügyvédi hivatást becsületesen teljesíteni és az ügyvédi hivatás fényét és tekintélyét emelni csak úgy lehet, ha a törvény szigorúan torolja meg a netán találkozó könnyebb fajsúlyu elemek tulkapásait és ilymódon a hivatásukat komolyan teljesítő ügyvédséget is megvédi az oda nem való elemek tekintélyromboló és tisztességtelen versenyétől.

A feliratot benyújtó ügyvédeknek legfőbb panaszja csodálatosképen a Mária Terézia által statuált ügyvédi vizsga ellen irányul: rámutatnak arra, hogy az ügyvédi pályán a gyakorlati kérdés az irányadó, attól tehát, aki a gyakorlatban már jártasságot szerzett, külön elméleti vizsgát követelni céltalan.

Foglalkozott az ügyvédi rendtartás kérdésével II. József császár is, aki 1785-ben ugyancsak rendeleti uton bocsátott ki egy szabályzatot, amelyben főleg az ügyvédi vizsga módját (szóbeli és írásbeli vizsga), továbbá a vizsgát megelőző joggyakorlatot szabályozza. Erkölcsi követelmények szempontjából II. József rendelete különösen a botránys viseletű, adóságotba merült vagy büntettekkel vádolt ügyvédek kivánja az ügyvédségtől elmozdítani.

Nevezetesebb intézkedésnek tekintendő I. Ferenc királynak 1804-ben kiadott „*Instructio pro advocatis*“ című ügyvédi rendtartása. Ez a szabályzat főleg az ügyvédi oklevél kihirdetéséről és az ügyvédeknek az illetékes bíróságok által történő ellenőrzéséről intézkedett.

A fentebbiekben ismertetett szabályok voltak az ügyvédek jogviszonyait és erkölcsi kötelességeit illetőleg érvényben egészen 1849-ig. A magyar szabadságharc leverése után az abszolutisztikus kormány tudvalevőleg császári patensekkel szabályozta a magyar anyagi és alaki jogot, ezek között az 1852 július 24-i császári patens a régi szabályok etörlése mellett 1853 január 1-től kezdve új magyar ügyvédi rendtartást léptetett életbe. Ez a rendtartás 63 szakaszból állott. A rendtartás szerint minden ügyvédnek hivatali székhelyt kellett választani, amelyre az ügyvédek az igazságügyminiszter nevezte ki. Az ügyvédek számát az igazságügyminiszter állapította meg az illető bíróság véleménye alapján. Az ügyvédi kinevezés keltekei feddhetetlen előélet, előzetes gyakorlat, ügyvédi vizsga és ügyvédi eskü voltak. A rendelet szerint inkompatibilis az ügyvédi gyakorlattal valamilyen fizetett állami hivatal és az ügynökkösködés.

Az etikai kötelességek szempontjából ez a rendtartás a következő szabályokat tartalmazta:

az ügyvéd igazságos ügyet személyes tekintetből nem utasíthatott vissza; a perben kerülnie kell a felesleges bőbeszédűséget; köteles tisztelettel viseltetni a bíró és a felek irányában; nem vállalhat képviselőt, ha ugyanabban az ügyben az ellenfelet képviselte; nem mondhat le az ügyről igaz ok nélkül; szegényeket ingyenesen köteles képviseni. Fegyelmi vétség volt az alaptalan perlekedés, költségszaporítás, alaptalan fellebbevitel, készületlen megjelenés, ál-ügyletek közvetítése, mások jogait károsító fondoratok körül való tanácsadás, kifogásolható életmód és magaviselet.

Nevezetes és a későbbi ügyvédi jog fejlődése szempontjából korszakot alkotó intézkedése volt ennek a rendtartásnak, hogy minden egyes országos törvényszék területére az ottani ügyvédek számának megfelelő választmány szervezetet. A választmány tagjait a főtörvényszék ajánlására az igazságügy-miniszter nevezte ki egy évre. A választmány feladata volt az ügyvédi kar méltósága, jogai és kötelessége fölött való örökös, mely kötelességénél fogva jogosítva volt a vétkes tagokat a fegyelmi hatóságot gyakorló bíróságnál feljelenteni. A fegyelmi bíraskodást azonban az illetékes főtörvényszék gyakorolta. Az ügyvéd ellen alaptalan panaszt emelő fél 100 forintig terjedő bírsággal, vagy 20 napig terjedő elzárással volt büntethető.

Bármilyen súlyos kifogásokat lehet is emelni — alkotmányjogi szempontokból a most ismertetett császári patens ellen, mégis kétségtelen, hogy a ma érvényben levő ügyvédi rendtartás alapelveit, különösen pedig a ma érvényben levő kamarai és önkormányzati rendszernek alapját végeredményben ez a rendelet veti meg. Megjegyzendő egyébként, hogy a most ismertetett császári patenssel statuált ezen ügyvédi rendtartás Fiuméra és kerületére vonatkozólag az 1874. évi XXXIV. t.-c. megalkotása után is egészen a legutóbbi időkig érvényben volt.

Amidőn 1861-ben az országbírói értekezlet a régi magyar jogot visszaállította, az ezen értekezlet által alkotott ideiglenes szabályok az ügyvédi rendtartás szempontjából is visszaállították az 1848 előtti rendszert. Minthogy azonban a viszonyok ekkor már jelentékenyen megváltoztak, ezek a régebbi szabályok a megváltozott jogrendszerben többé gyakorlatilag nem voltak fenntarthatók. Kun László munkájában az 1861-től 1874-ig terjedő időt épen ezért az ügyvédség szempontjából az ügyvédi anarchia korának nevezi.

Ennek az időszaknak egyedüli figyelemreméltó eseménye, hogy Budapesten 1865-ben megalakult a „Budapesti Ügyvéd-Egyet”, amely első ízben szervezi meg a Budapesten joggyakorlatot folytató ügyvédeket és amely, mint az ügyvédség szervezett érdekképviselője a készülő új ügyvédi rendtartás kodifikációs munkálatainál igen jelentékeny szerepet vitt.

Ilyen előzmények után és az akkor már egyesületben tömörült budapesti ügyvédség aktív részvétele mellett alkottatt meg az 1874. évi XXXIV. t.-c., amely csekély módosításokkal immár több, mint 50 éve érvényben van.

Dr. Markos Olivér.

(Folytatjuk.)